annos.xx.ꝛ filios quinqꝫ:quoꝝ quilibꝫ pro vno anno reputatur. vt.ff. de mi. l.ij. Et nota ꝙ omnes ſupradicte non vere per preſcriptiones dicuntur ſed poti us exceptiones.

¶ Preſcriptiones.xxvij. annorum

¶ Eſt preſcrip.xxvij.ã.qua iuuat̃ is ꝯ tra quē minoꝛ in iure reſtitui poſtulat

¶ Preſcriptiones.xxx.annorum quã do poſſideo rem alienã ſine titulo ꝛ ma la fide vel econtra ſi res fuerit vicioſa nõ tamen ſi res fuerit religioſa ſacra vel pub lica cõmuni vſui vel publico deputata. tales enim non preſcribuntur vt.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.an.in fi.ꝛ nigro. Eſt ꝛ alia de eccleſia regia vel honorabi li loco vt in auten.de alie.emphi.§.nõ eſt. Eſt ꝛ alia.C.de ſa.ſanc.eccle.autē. quas actiones

¶ Preſcriptio.xl.annorum

Est preſcriptio.xl.annorum quē habet locum in ypothecaria quã do creditoꝛ aliquam rem debitoris poſ ſidet que eſt ei obligata.tunc enim qua draginta annorum ſpacio preſcribitur non minori licet extraneus breuiori tē pore preſcribat ſcꝫ ſpacio triginta anno rum vt.C.de preſcrip.xxx.vel quadra ginta annorum.l.cum notiſſimi. Itē hec preſcriptio habꝫ locum in omnibꝫ actionibꝰ quaꝝ pſcriptio eſt interrupta lit̃.ꝯteſ.ille ei nõ extinguũt̃.xl.an.ſecꝰ ſi alio mõ eēt interrupta vt qꝛ deſinit poſ ſidere vt.C.e.l.vl.ƀ q̃ dicvt ſup̃ nota. Itē in rebꝰ eccíaſticis ñ ſacris ꝛ imobilibꝫ hꝫ locũ hec pſcrip.xl.an.vt C.de ſa.ſã. ec.autē.quas act.

¶ Preſcriptio.l.annoꝝ

¶ Eſt pſcriptio.l.an.vt ñ ordinet̃ dya coniſſa vt.C.de epi.ꝛ cler.aut.dyaco niſſa.ē ꝛ alia in autē.hita.C.ne.fi.pro patre

¶ Preſcriptio.lv.annorum.

¶ Eſt preſcrip.lv.an.q̃ excuſat a tutel ꝛ honoribꝰ vocatos.ff.ƀ iur̃ imunitatis l.maiores.lxx.an.a tutelis ꝛ mũeribus vocãt.ſꝫ q̃ ingreſſꝰ ē lxx.an.ñ dũ egreſſꝰ hac vocatõe ñ vtet̃ qꝛ videt̃ maioꝛ.lxx. annis qui egit.lxx.annum.

¶ Preſcriptio lx.annorum

Eſt preſcriptio.lx.anorum ſcꝫ ƀ eo q̃ arrogat̃ per principē vt.ff.de adop.l. iij.

¶ Preſcriptio centum annorum.

¶ Eſt pſcrip.c.an.q̃ ꝯpetit ſolũ rõe ci uitati ꝛ eccie vt.C.ƀ ſa.ſan.ec.l.vt int̃ diuinũ ꝛ autē.quas act.

¶ Perpetua preſcriptio.

¶ Perpetua preſcrip.ē ſine tpis pfini tione ſcꝫ i feudis i ꝯſti.feu.l.impialem. de cet ſolertiam ꝛc.

¶ Tractatus preſcriptionũ explicit.

¶ Tractatus breuis de arbitris ꝛ arbi tratoribus incipit.

Circa materi am arbitroꝝ. Notãdũ ꝙ ar bitroꝝ quidã eſt electꝰ cũ pe na vel cũ aliq̃ alio loco pene vt p ſtipu latõez vel cũ pignoribꝰ qƀ habet̃ loco pe ne vt.ff.ƀ arb.l.litigatores.§.ꝙ ait p̃ toꝛ ꝛ.l.diē pferre.i fi.cũ.l.ſe. Etiã arbi ter eligit̃ vt p viã iudicioꝝ ꝯgſcat ꝛ iu cet.ƀ tali arbitrio ƀꝛ ꝙ arbitria ad inſtar iudicioꝝ ſũt redacta vt.ff.ƀ arb.l.i.p̃di ctꝰ arbiter phibet̃ eligi cũ iuramẽto ꝛ pẽa vel aliq̃ qƀ ſit loco pene. Nec valꝫ rõne pene vtile p inutile ñ viciet̃.ſꝫ ƀ iure ca nonico non debet dici inutile propter iuramentum.quia õne iuramentũ ſer

nādu꞉ eſt extra de iureiurando.cum con
tigat: Idem ergo eſt dicendum de iure
ciuili.quia lex ciuilis quādoq; ſuccūbit
canoni.vt.C.de ſa.ſanc.ec.l.priuilegia
vbi tangit ſalutem anime. Iuxta illud
quod no.ff.de offi.preſi.l.illud. Itez
predictus arbiter poſtq̄ ſuſcepit iſe ar-
bitrium cogitur cognoſcere ⁊ ſententiā
proferre.vt.ff.de arbi.l.iij.§.i. Itez ſi
male iudicat facit litem ſuam.vt.C.de
pac.ſi quis in conſcribendo in fi.⁊ inſti.
de obli.que ex quaſi delic.in prin. Itez
ab eius ſentēcia non appellatur.C.e.l.i
Etiam ſi coram tali arbitro cuz pena vel
cuz aliquo quod ſit loco pene electo mo
re iudiciorum ꝯgnoſcente aliquid actuz fu
erit quod facti queſtionem recipit cōfeſ-
ſum vel teſtibus depoſitum ſeu teſtifica-
tum.partes poſtea poterunt illis vti ⁊
valebunt coram iudicibus ordinarijs.p
ut habetur.C.de arbi.l.cum antea.§.fi.
de teſti.l.fina. Et hoc eſt verum ſi hec p̄
dicta rite facta ſunt coram arbitro. Si
enim teſtes iurauerunt die feriata in ho
norem dei non valebunt depoſitiones.
vt.C.de fer.l.omnes.⁊.l.fina.⁊.ff.de
arbi.ſi feriatis Idem ſi iurauerunt par
te abſente non per contumaciaz.C.de
teſti.l.fi.§.ſi quando in fi. Idem ſi iura
uerunt coram arbitro vt no.de iu.C.de
iura.calum.aut principales. Etiam a
ſententia talis arbitri non recurritur ad
arbitrium boni viri. Et ſic itelligitur.ff.
de arbit.l.diem proferre.§.ſtari.⁊.l.in
compromiſſis.⁊.ff.pro ſocio.l.ſi ſoci
etatez.§.iudiciorum.licet alteri partiuz
diſpliceat ſententia.ſoluat penam vel i
tereſſe ſi pena ibi non fuit ſed aliquid lo
co pene ⁊ erit libera.⁊ ſic intelligitur.ff.
de arbit.l.diem proferre.§.ſtari.ad pe
nam autem vel intereſſe ſi petatur poteſt
opponi exceptio. Primo ſi ſententia fu
erit contra legem vel ſi non fuerit ſolen
niter vel rite lata.vt nota i.§.ſtari.⁊.C.
e.l.iij. Item ſi ſententia fuerit penalis.
vt notatur.ff.e.l.ita demum.⁊.C.quā
do prouo.non eſt neceſſe.l.venales.
Item ſi arbiter factus eſt inimicus cuz
diceret ne vltra ꝓcederet ⁊ nihilominus
ſententiam tulit.vt.ff.eo.l.non diſtin-
guemus.§.cum quidem. Item ſi in itē
grum reſtitutio vendicet ſibi locum.C.
ex quibus cauſis maiores.l.ij. A. arbi-
trorum quidem alter eſt ſine pena ⁊ ſine
aliquo loco pene,ſed ex nudo pacto elec
tus.vt more iudiciorum procedat ſiue
cognoſcat ⁊ iudicet habetur.C.de arbi
tris.l.cum antea.predictus arbiter nō
debet cogi arbitrari.quia partes inui-
cem non ſunt aſtricte ſtare eius ſentētie
ar.ff.e.l.ligatores.§.i.⁊.l.non diſtin
guemus.§.i. Item ſi talis arbiter cog-
nouerit ⁊ ſententiam tulerit rite ⁊ legit
time ⁊ altera infra decem dies contradi
cit pro nihilo erit ſententia. Si autem
partes emologentur ſententiam expreſ
ſe vel tacite per ſilentium decem dieruz
tunc oritur actio ⁊ exceptio ex illa ſen-
tentia.vt.C.e.l.ne in arbitris.in fi.⁊
l.ſequenti. Recte dicitur ꝙ pacto nudo
electus fuerit talis arbiter.quia alias ñ
oritur actio nec exceptio. Iuxta illud
quod notatur.C.e.l.cum antea ſup ver
bo noſtro nomine.vt.ff.de re iudic.l.a
diuo pio in principio ſuper verbo arbi
trorum.⁊ no.azo.in ſumma.C.de ex-
cepti.rei iudi. Item predictus arbiter
ſi male iudicet non credo ꝙ facit litez ſu
am.quia ſententia pro nihilo eſt ⁊ alter
contradicat.quia ſibi licitum eſt contra
dicere infra decem dies vt dictum eſt.
Item ab eo non appellatur vt apparet
per ſupradicta.⁊.C.eo.l.prima. Item
illud quod dictum eſt ſupra de compro
miſſario cum pena electo ⁊ more iudicū
tum ꝯgnoſcente.l.ꝙ actitata coram eo

rite ⁊ legitime habita valeant coram iu
dice ordinario. Idem vero poteſt dici
⁊ de iſto arbitro ex nudo pacto electo.
vt more iudiciorum cognoſcat ⁊ proce
dat cum eadem ſit ratio. C. de arbit. l.
cum antea in fi. de teſti. l. Si verbum.
Compromiſſarius large debet intelligi
ſiue compromiſſum fuerat cum pena vl
cum alio loco pene. ſiue cum pacto nu
do dum tamen more iudiciorum ↄgno
ſcat. licet tunc improprie ibi ponatur vͦ
bum compromiſſarius. Item a tali ar
bitro nudo pacto electo ſeu ab eius ſen
tentia non recurretur ad arbitrium boni
viri. vt ſatis apparet ex predictis. Item
arbitrorum quidem electus eſt a partí
bus non vt more iudiciorum cognoſcat
ſed vt quis amicus inter partes ordinž
⁊ diſponat. Et ille dicitur arbitrator.
vt. ff. pro ſocio. l. ſi ſocietatem. §. arbi
trorum duo ſunt genera. ⁊ etiam dicit
amicus communis. vt eo. l. in princip.
Et talis vulgariter vocatur arbitrator.
ſeu amicabilis compoſitor. ff. pro ſocio
l. ij. ⁊ l. Si ſocietatem. cum quatuor le
gibus ſequẽtibus. ⁊ de loco ⁊ conduc. l
ſi. in fi. ⁊ l. locationis in principio. ⁊ C.
de contra. emp. l. fi. ⁊ ff. e. l. hec vendi
tio in principio. Item de iſto arbitro
ſeu amico electo non habetur mentio. ff
de arbi. niſi tantum in lege. Si de meis
§. recepiſſe. ſed in glo. eiuſdem ti. habe
tur de eo mentio in dicto. §. ⁊ in. l. pedi
us. §. primo. ⁊ i. l. ſed ⁊ ſi i ſeruũ. § ſi q̃s
iudex ⁊. l. in compromiſſo. ⁊. l. penulti.
Item de tali arbitro ſeu arbitratore ſci
as ꝙ arbitrator poteſt eligi de iure et
cum ſacramento. C. de ſecundis nup. l.
hac edictali. §. Is illud adiungimus.
Item predictus arbitrator poteſt cogi
arbitrari poſtq̃ȝ in ſe ſuſcepit arbitrium
Si tamen cum pena ſit electus vel cum
aliquo alio quod ſit loco pene. vt nota

tur. C. de contra. empti. l. fi. in fine.
Idem crederet ꝙ cogeretur arbitrari.
ſi arbitrium ſuſcepit. etiam ſi non eẽt ibi
aliq̃ pena ſi arbitrator in tali re fuit elec
tus in qua prolato ſuo arbitrio ſtatim
oriretur actio ⁊ exceptio. vt verbi gratia
infra in predicta lege. quia poſtq̃ȝ con
ſenſus interuenit inter partes. quia cer
ta res empta eſſet. ſed precium fuit col
latum in arbitriuȝ alterius. certe illo ar
bitrante de precio oriretur actio ex em
pto vt vendito. vt ibi ⁊ inſti. de emp. ⁊
vendi. §. Sed noſtra. ⁊ ſic debet cogi
talis arbiter ſeu communis amicus ele
ctus. quia eius dictuȝ ſeu arbitrium ſeu
edictum non erit deluſorium nec ſuper
uacuum. licet hincinde nulla pena pro
miſſa fuerat nec aliquid loco pene inter
uenerit. Item talis arbitrator ſi male
iudicat non facit litem ſuam quia mo
res iudiciorum non cognoſcit. ⁊ q2 plꝰ
vel minus poteſt dare alteri q̃ȝ forte de
iure dari debet. vt notatur. ff. de arbit.
l. ſed ſi ſeruũ. §. ſi quis iudex. Item nec
a tali arbitro appellatur cuȝ nec ab alijs
duobus ſupradictis arbitris appelletur
de quibus magis videretur. Item dico
ꝙ atteſtationes habite coram tali arbi
tratore qui more iudiciorum nõ cogno
ſcit. non valebunt coram iudice ordina
rio cum nec aliqua lex hoc dicit. nec ra
tio iuriſ hoc dictat. quia talis arbiter mo
re iudiciorum non procedit. ſed vt com
munis amicus partes ad concordiaȝ re
ducit. ⁊ etiaȝ die feriata in honorem dĩ
pt hꝰ facere. ⁊ ſuper hꝰ multi dicunt ⁊ cre
dũt ꝯ ⁊ male. Itẽ ſi a tali arbitro iniquũ
videtur poteſt recurri ad arbitrium bo
ni viri. vt. ff. pro ſocio. l. vnde. ⁊. l. itaiu
ere. ⁊ bonus vir dicitur iudex. vt. ff. de
verbo. obliga. l. continuus. §. Cum ita
Et debet fieri recurſus ope exceptiõis
vel replicationis vt appareat manifeſte

ff. pro ſocio. l. vnde ſinerue. vbi dicit̃. iniquū arbitrium corrigitur per bone fidei iudicium: quod deb; ibi intelligi p̱ modum exceptiōis vel replicationis in iudicio actionis ꝓ ſocio vt faciat ibi ad ſimilum ⁊ vt ad proxima fiat relatio. q̄a in lege proxima fit menſio de accuſatione pro ſocio vt ſi reus credat ſe grauatū ex arbitrio ſeu dicto arbitratoꝝ taceat. ⁊ q̄n agetur ꝯtra eū poterit excipiēdo cōqueri d̄ iniquitate arbitratoꝝ. ⁊ ſic corrigetur eius iniquitas Itē ſi actor credit ſe grauatū agat ſua actione ſi quā h; ac ſi arbiter ille non ꝓnūciaſſet Et tunc ſi reus excipiat de arbitrio actor poterit replicare de eius iniquitate ⁊ ſic poterit quiſq; eoꝝ recurrere ad arbi. boni viri ĩfra tp̱s infra qḋ p̄t quis excip̱e ⁊ replicare ad arbitriū boni viri nec obſtat. ff. de arbi. non diſtinguem⁹. §. cū quidem vbi videt̃ ꝙ recurſus ē q̄dā ſp̄es appellandi. ⁊ ſic videt̃ ꝙ ſolū infra. x. dies deberet recurri ſicut alias infra. x. dies d; appellari vt. C. de ap. aut. hodie ſ; dico ꝙ ille. §. non loquit̃ de arbitratore ſ; de arbitro q̄ more iudicioꝝ ꝯgnoſcit a cuius ſentētia nō recurritur ad arbitrium boni viri vt dictū eſt Itē ibi nō loquit̃ de recurſu ſed de exceptōe doli: q̄ opponitur ꝯtra agentē ⁊ penā q̄ exceptio doli licꝫ ibi dicat̃ velut ſp̄es appellandi non eſt tñ appellatio cū ipſa perpetuo durat vt. ff. de excep. doli. l. cure. §. fi. ſic ergo ⁊ in recurſu ſi fiat per exceptionē durabit perpetuo Si p̱ modū replicationis tunc durabit q̄diu illa accuſatio iuxta quā fit replicatio nec obſtat etiā. C. de arbi. l. cum ātea. vbi d̄r ꝙ ſilentium. x. dieꝝ inducit actionē. videt̃ ergo debere recurri. ſ; dico ꝙ ibi ꝯg̃uit more iudicōrū ⁊ ex nudo pacto arbiter ibi fuit elect⁹ a q̄ nō recurritur ad arbitrium boni viri vt dictum eſt. ymo infra. x. dies ſufficeret cōtradicere illi ſcilicꝫ ſententie ⁊ tūc pro nihilo eſt illata quoniā appellatio h; fieri infra. x. dies Item eſt notandū ꝙ qui recurrit non propterea in penam incidit ar. ff. de ope. liber. l. e. ſi libertus iurauit. recurrit enī lege permittēte. ⁊ ſic penam non deb; habere vt. C. de adul. l. gratus ⁊ facit. ff. locati. l. quero. §. interlocutorem. ⁊ de verbo. obli. l. quidā cū filium. §. in eo autem Sed an futuri recurſui poſſit renunciari ſcilicꝫ anteq̄ cōpetat dico ꝙ non q2 iuri qḋ nondū ꝯpetit ſimpliciter renunciari non poteſt vt ff. de ſucceſſ. edicto. l. i. §. decretalis. ⁊ d̄ le. ii. ſi ita ſit ſcri. §. i. Sed an p̱ pactū videtur ꝙ non poſſit renūciari q2 propter iniquitatem recurritur. dolo autē futuro etiam per pactum renunciari nō poteſt vt ff. de pact. l. ſi vnus. §. illud. ſed ar. contra. C. de temp. appel. l. fi. §. i. ſ; dici poteſt ꝙ pactum non valet ſi fiat expreſſe ne recurratur ob dolū arbitratorum ad bonum virum ſed ſi fiat pactum generaliter ne recurratur val; tale generale pactum vt ff. de pa. l. iuris gentiū §. ſed ⁊ ſi quis pactus ſit l. ſi vnus. §. illud ar. contra. C. de arbi. l. e. cum antea circa principium vbi dicitur ꝙ ſi quis emologauerit ſententiam arbitri poſtq̄ lata eſt. non ſolum exceptio dabitur. ſ; ⁊ actio quaſi dicat ꝙ emologatio facta ante ſentētiam nihil operetur. quia qui de vno dicit de alio negat ar. ff. ſolut. matrimonio l. cum dotem in principio ſed dico ꝙ ibi loquitur de arbitro: qui nudo pacto electus per viam iudicioꝝ cognouit cuius ſententia ad hoc ꝙ teneat oportet ꝙ fuerit emologata tacite vl̄ expreſſe poſtq̄ lata fuerit āteq̄ enim lata ſit emologari non poteſt. quia ibi ille arbiter ex nudo pacto fuit electus. ⁊ ſi pactum emologatum eſſet nudum tunc tam ſententia eſſet nuda q̄ pacta.

⁊ ſic nõ poſſ ſe iuuare nec vnum veſtiri
ab alio de iure ciuili Item idez ſi pactū
emologatum foret ibi per ſtipulationē
ante latam ſententiam per arbitrum ta/
lem nudo pacto electum. tunc recte res
tranſiret in naturam arbitri cū pena elcā
⁊ emologatio. non haberet locum lata
ſententia nec etiam recurſus ſic haberet
locum. ff. de arbi. l. diem proferre. §. ſta
ri. quia tūc nec daretur actio nec excep
tio ex ſententia. ſed ageretur ſolum vi.
gore ſtipulationis ad intereſſe. e. l. ī fi.
⁊ l. ſequen. vel forte vt credo poſſz dici
ꝓbabiliter ꝙ ſi renunciatū fuerit ꝑ pac
tum generaliter futuro recurſui ꝙ valz
pactuz in illis in quibus ille arbiter ſeu
cõmunis amicus arbitratus fuit male
ex culpa imperitie. vel alio quoquo mō
excepto dolo. ſed ſi ex dolo arbitrat[us] fue
rit male pactum in hoc non modo tenet
quī propter dolum illum ⁊ ſolum prop
ter dolum poſſit recurri ad bonum virū
doloſa enim ſub generalitate pacti non
videntur contineri nec eſſe permiſſa ar.
ff. de pac. l. tres fratres. ⁊ C. de trāſac.
l. quarta. licz illa lex loquatur in dolo p̄
terito. ſed eadem ratio ⁊ maior videtur
in futuro ne quis irritetur ad malum ⁊
ſm hoc in ſumma ſimpliciter recurſui fu
turo renunciari non valz. ſi tamen gene
raliter fiat ſuper recurſu futuro pactum
ſ. ne recurratur valebit in hiis in quib[us]
tm̄ ꝗ arbitratus fuerit nec obſtabit pac
tum quin poſſit recurri quantum ad do
lum tantūmodo Item eſt notandum ꝙ
ſententia arbitratorum eſt quedam trāſ
actio. vt no. in auten. vt diffe. iudi. §. ſi
vero contigerit coll. ix. Et ita in die do
minica poteſt talis arbitrator ꝯgnoſce/
re ⁊ arbitrari vt ſupra de feriis. l. fi. ⁊ de
die vel de nocte. vt. C. de tranſa. l. non
minore. ⁊ ſic de pluribus aliis ſolenni
tatibus iuris que licite fiūt in ſentētiis

iudicum. ⁊ per conſequens in ſentētiis
arbitrorum: que ad inſtar iudiciorum
ſunt redacta neceſſario obſeruātur ⁊ lo
cum habeant in iſtis arbitriis. Nam in
hiis qui vt arbitratores ⁊ vt cõmunes
amici electi ſunt illa non ſunt neceſſario
obſeruanda ⁊ ſuꝑ hoc multi errant tre/tū
tur qñqz verbis ſuperfluis iudicando ar
bitria ⁊c.

Explicit tractatus domini
Petri iacobi doctoris le/
gum d̄ monte peſſalano

Incipiunt differentie legum ⁊ cano
num domini Galmani de Bononia

SEcunduz ca
nones ante ſententiam po/
teſt appellari ſm leges non
niſi in certis caſibus de appella. ſuꝑ eo.
Et vt plus liqueat dic. ꝙ ſm cano. po
teſt appellari ante ſentētiam a grauami/
ne etiā ſi non eſt expreſſum in iure. vbi
proceditur ſine clauſula appellatione re
mo. ſed ſm leges ſolum vbi eſt expſſuz
⁊ ſic intellige. c. non ita. ſecunda queſti
one ſexta. ⁊ vide de app. paſtoralis ſuꝑ
verbo expreſſo

Iudex appellationis ſm leges non
poteſt cauſam delegare. ſecus ſm cano.
de offi. d̄ lega. ſuper queſtionem. §. intē
tionis in glo. in fi. ca. d̄ offi. ordi. paſto
ralis. ⁊ eodem titulo. capitulo vt liti/
gantes li. vi.

Iudex coram eo facit lit. conteſtari
vt per ſe ferat ſentētiam. medium tantū
cõmittit ſm leges. ſm cano. omnia com
mittat ⁊ ꝑcipiū tantum ⁊ finem tantū
in c. c. ſuꝑ queſtionē in glo. illud oportz